

Nærings- og fiskeridepartementet
postmottak@nfd.no

Vår dato 20.09.2016
Deres dato 24.06.2016
Vår referanse 297-13529
Deres referanse 15/4396

Hørings svar vedrørende forslag til regelverk for å implementere nytt system for kapasitetsjusteringer i lakse- og ørretoppdrett.

Sjømat Norge viser til høringsbrev av 24. juni og oversender med dette kommentarer til både høringsnotat og utkast til regelverksendringer for fremtidig kapasitetsjustering for oppdrett av laksefisk.

Oppsummering, konklusjoner og videre oppfølging

1. Basert på kommentarene presentert i dette svaret, vil Sjømat Norge avvise hele forslaget til implementering av Meld. St. 16 (2014-2015) som departementet har foreslått i høringsnotatet, ettersom
 - a. forslaget gir ingen forutsigbarhet for aktørene om mulighet for vekst - stikk i strid med det som har vært uttalt i Meld. St. 16 (2014-2015) *Forutsigbar og miljømessig bærekraftig vekst i norsk lakse- og ørretoppdrett*) som én av de sentrale målsetningene med et nytt regime. Forslaget vil tvert om medvirke til en vilkårlig og uforutsigbar nedbygging av norsk havbruksnæring.
 - b. modellen som angis å kunne beregne dødeligheten hos vill laksesmolt med bakgrunn i lusetellingene på lokalitetene, verken er ferdig utviklet eller testet. Det legges opp til at modellerte verdier uansett må skjønnsmessig vurderes før et område vil bli foreløpig klassifisert som grønt, gult eller rødt nivå. Endelig vedtak vil så bli gjort på politisk nivå.
 - c. modellen for beregning av effekten av lus på vill fisk ikke eksisterer. Og når denne ikke eksisterer, faller også grunnlaget og behovet for den foreslåtte inndeling i områder bort.
 - d. den foreslåtte områdeinndelingen, som tillatelsene skal knyttes til, i seg selv vil virke begrensende på mulighetene for økt sjømatproduksjon fordi det ikke sikres tilstrekkelig fleksibilitet på tillatelsesnivå.
 - e. systemet med kollektiv reaksjon innenfor produksjonsområder vil medføre at gode lokaliteter/selskaper innenfor områder som blir klassifisert som «røde» vil kunne måtte ta ned sin produksjon. Departementet foreslår en unntaksregel for de svært

gode lokalitetene i et dårlig område, men dette er ikke tilstrekkelig for å unngå en kollektiv avstraffelse.

- f. pålegg om reduksjon av kapasiteten til en tillatelse på selskapsnivå har svært store negative økonomiske konsekvenser for en havbruksbedrift. Dette vil ikke bare medføre en redusert produksjon, men vel så viktig er at et viktig panteobjekt får redusert verdi. De negative konsekvensene for blant annet slakteri- og videreforedlingsbedrifter vil også være vesentlige. Det finnes ikke kunnskaper som kan vise at et slikt tiltak gir redusert dødelighet på vill smolt pga lakselus.
- g. redusert virkeområde for tillatelsene vil medføre en redusert utnyttelse av produksjonskapasitet og -areal. Dette er spesielt utfordrende for mindre selskaper, men også for andre selskaper som får endret sine geografiske driftsområder forårsaket av områdegrensene.
- h. mangel på vekst i produksjonen av laksefisk har en direkte negativ effekt bl. a. på leverandørindustrien til havbruket og dermed bidra til å svekke teknologiutviklingen og ringvirkningen av havbruksnæringen i mange utsatte kystsamfunn.
- i. det er grunn til å stille spørsmål ved hovedpremisen for forslaget siden lakselus ikke representerer en risiko som er alvorlig eller uopprettelig for populasjonene av ørret og laks.
- j. forslaget fra departementet ikke kan karakteriseres som sosialt- og økonomisk bærekraftig.
- k. det ikke er gjennomført tilstrekkelige konsekvensvurderinger.
- l. det foreligger alternativer til det foreslåtte systemet, bl. a. skissert av Sjømat Norge som også inkluderer en handlingsregel med lakselusforekomst som indikator og en tredelt vurderingsskala ("trafikklys"). Stortinget har indikert at alternativer til det som ble presentert i Meld. St. 16 (2014-2015) burde vurderes.
- m. hensynet til rettsikkerheten ikke er ivaretatt, og det er omfattende juridiske uklarheter i forslaget bl. a. knyttet til hjemler og konsekvenser som er betenkelige og må ryddes av veien.

2. Konklusjonen over endrer ikke på det faktum at Sjømat Norge slutter seg til at vekst i produksjonen av laks og ørret må skje innenfor rammen av akseptable miljøpåvirkninger, at det etableres en handlingsregel som angir hva som skal være premissene for slik vekst og at lakselusforekomst skal være indikatoren for denne handlingsregelen. Sjømat Norge mener at en slik handlingsregel kan ivareta hensynet både til forutsigbarhet og målsetningen om vekst, men det siste må være en forutsetning på linje med kravet om akseptabel miljøpåvirkning og at proporsjonalitetsprinsippet ivaretas ved valg av tiltak.

3. Sjømat Norge ber om at departementet trekker forslaget, for deretter å se på ulike alternative løsninger for et system som skal bidra til at vekst i produksjonen av laks og ørret skjer innenfor rammen av akseptable miljøpåvirkninger. Løsningen baseres på en handlingsregel som angir hva som skal være premissene for slik vekst og at lakselusforekomst skal være indikatoren for denne handlingsregelen. Et slikt system må

ivareta hensynet både til forutsigbarhet og målsetningen om vekst.

Proporsjonalitetsprinsippet skal ivaretas ved valg av tiltak slik Stortinget har gitt føringer om både ved behandling av Meld. St. 16 (2014-2015), og gjennom lovverket som kommer til anvendelse og/eller er relevant ved gjennomføringen. Løsningene som vurderes, må selvfølgelig være tuftet på bredt omforent og oppdatert vitenskapelig kunnskap og være godt forankret i de legale rammer som gjelder for utøvelse av akvakulturaktiviteter.

4. Sjømat Norge ber om at valg av løsninger baseres på tilstrekkelige konsekvensvurderinger og at departementet legger opp til løpende dialoger og diskusjoner om løsningsalternativer bl. a. med havbruksnæringen.

Sjømat Norge mener at anmodningen over vil kunne kreve tid, men at dagens regime basert på Mattilsynets tilsyn med etterlevelse av gjeldende luseforskrift kan fortsette inntil videre. Med dette menes at Mattilsynets hjemler og praksis knyttet til pålegg om reduksjon av produksjon på lokaliteter der det ikke har lyktes å holde lakselusforekomsten innenfor "0,5-grensen" i luseforskriften, er et effektivt virkemiddel for å forebygge uakseptabel påvirkning på vill laksefisk. Basert på gjeldende kunnskaper om betydningen av lakselus på vill laks og ørret og på den synkende forekomsten av lakselus i oppdrettslokalitetene, er det grunn til å peke på at det innenfor kravet om akseptabel miljøpåvirkning, vil være rom for vekst også før et nytt regime er på plass.

Regjeringen må legge til rette for marin matproduksjon

Et sterkt og lønnsomt næringsliv er en forutsetning for å kunne videreføre et godt velferdsnivå i Norge. I dag er inntektene fra petroleumssektoren dominerende, men nedgangen vi har sett det siste året er en påminnelse om at Norge er avhengig å styrke andre sektorer. Det er derfor bred politisk enighet om å utvikle andre næringer som kan sikre framtidig verdiskaping. Det vil være naturlig å satse på næringer som har potensial til å erstatte disse inntektene og hvor Norge har særlige fortrinn. Havbruksnæringen har vist at den er en næring med særlige fortrinn, og er internasjonalt konkurransedyktig.

Havbruksmeldingen (*Meld. St. 16 (2014-2015) Forutsigbar og miljømessig bærekraftig vekst i norsk lakse- og ørretoppdrett*) og oppfølgingen av denne er derfor av stor nasjonal betydning da den vil legge mye av premissene for hvorvidt Norge vil utnytte potensialet som ligger i oppdrett av laksefisk.

Norge bør ha offensive nasjonale- og internasjonale ambisjoner for sin havbruksnæring

Sentralt i Havbruksmeldingen er regjeringens mål om *forutsigbar og miljømessig bærekraftig vekst*, og meldingen er klar på at det er lakselus sin påvirkning på vill laks som skal være styrende for den fremtidige veksten. Dette høringssvaret vil kommentere dette i detalj, men innledningsvis ønsker vi å peke på noen forhold som viser hvordan norsk havbruk kan være en positiv driver for noen av de større globale utfordringene vi står overfor.

De tre største utfordringene verden står overfor er mest sannsynlig 1) tilgang til mat til en voksende befolkning, 2) klimaendringer som en følge av utslipp av klimagasser og 3) helseutfordringene bl. a. som følge av kosthold og livsstil.

Med en voksende befolkning i verden har Norge en forpliktelse til å utnytte ett av verdens mest produktive havområder til å maksimere tilførselen av sjømat. Utviklingen av havbruk i Norge viser at landet har særdeles gode naturgitte forutsetninger for å drive en betydelig sjømatproduksjon. Siden laks og ørret er et høykostprodukt, investerer næringen betydelige beløp i å styrke relevant kunnskap og kompetanse innenfor en rekke områder. Dette er kunnskaper som vil være relevant for mange former for akvakulturproduksjon i ulike deler av verden. Norsk havbruk spiller alt i dag en vesentlig rolle for verdens matproduksjon, men har potensial til et betydelig større bidrag.

Den største miljøutfordringen verden står overfor er klimaendringene. Den samlede matproduksjonen bidrar med over 30% av utslipp av klimagasser. For å kunne redusere de totale utslippene, må søkelyset også rettes mot de matproduserende næringene. Sjømat, enten den kommer fra fangst eller akvakultur, setter generelt et lavt miljømessig fotavtrykk, noe som er dokumentert av livsløpsanalyser (LCA). Dette gjelder også havbruksproduksjon av laksefisk. En omfordeling av matproduksjonen hvor en større andel kommer fra havet vil - i tillegg til at det fremmer folkehelsen - være et viktig bidrag til å redusere klimagassutslippene og andre miljømessige fotavtrykk.

All matvareproduksjon vil i større eller mindre grad påvirke det miljøet. Det som begrenser produksjonen av laksefisk i dag er den mulige effekten på vill laks og sjøørret. I diskusjonen

om hva en forutsigbar og miljømessig bærekraftig vekst faktisk innebærer, er det viktig å sette denne inn i et perspektiv som også inkluderer de store globale utfordringene, og som også tar hensyn til de nasjonale samfunnsmessige positive konsekvensene av å videreutvikle norsk havbruksnæring.

Vi vil peke på at Næringskomiteen i sin innstilling til Meld. St. 16 (2014-2015) påpekte at den "ser oppdrettsnæringen som én av næringene som skal bidra med nye bedrifter og arbeidsplasser for å sikre kommende generasjoner god velferd" og videre at "meldingen skal legge grunnlaget for en forutsigbar og bærekraftig vekst i oppdrettsnæringen" (vår understrekning). Departementet vil ikke greie å oppfylle denne ambisjonen med sitt forslag, da forslaget ikke legger til rette for en videreutvikling av norsk lakse- og ørret produksjon.

Departementet sitt forslag oppfyller ikke nødvendige krav til et fremtidig produksjonsreguleringssystem

I Stortingsmeldingen *Forutsigbar og miljømessig bærekraftig vekst i norsk lakse- og ørretoppdrett* presenterte regjeringen et alternativ for regulering av produksjonen ut fra handlingsregler basert på produksjonsområder og lakselus (dvs *Lepeophtheirus salmonis*) som primær miljøindikator. Miljøindikatorene skal karakterisere miljøstatus i et produksjonsområde. Med utgangspunkt i antatt miljøstatus skal det vurderes om hvorvidt produksjonen skulle kunne økes, holdes på samme nivå eller må reduseres. Reguleringen skal skje ved at kapasiteten på tillatelsene, som skulle være knyttet til de ulike produksjonsområdene, blir justert opp, ned eller status quo på grunnlag av fastsatt verdi på indikatoren.

Sjømat Norges tilnærming til Havbruksmeldingen var at regulering av produksjonen med lakselus som miljøindikator kan etableres med dagens regelverk, og uten en etablering av produksjonsområder. Sjømat Norge anser den foreslåtte områdeinndeling som unødvendig og direkte uheldig. En områdeinndeling og produksjonsregulering slik som foreslått, vil være negativt for en optimal organisering av produksjon langs kysten, og vil kunne bidra til både redusert produksjon og videreforedlingsgrad.

I modellen til regjeringen ligger det et stort dilemma. Med tanke på en optimal regulering av produksjonen basert på miljøindikatorer, burde produksjonsområdene gjøres *minst mulig*. Men hvis reguleringen forutsettes å skje på tillatelsesnivå, burde produksjonsområdene gjøres *størst mulig* for å sikre en best fleksibilitet. En mulighet til å flytte tillatelser over et større geografisk område åpner blant annet for større brakkleggingsområder, og gir mulighet for å planlegge og å optimalisere produksjonen gjennom å utnytte tilgjengelige lokaliteter.

Effekten av Interregionalt biomassetak har synliggjort hvordan en effektiv arealdisponering kan bidra til å optimalisere utnyttelsen av eksisterende produksjonskapasitet. Beregninger gjort av enkeltsselskaper før og etter innføringen av Interregionalt biomassetak viser at den økte verdiskapningen med denne ordningen er i størrelsesorden flere hundre millioner. Av

total produksjon av laks og ørret i Norge, er 45 % innenfor reglene for interregionalt biomassetak.

I sitt arbeid med Havbruksmeldingen har derfor Sjømat Norge hatt et særskilt fokus på:

- En hensiktsmessig metode for å regulere produksjonen som sikrer en reell vekst.
- Unngå at lokaliteter/selskaper som driver godt, må ta de negative konsekvensene av naboanlegg driver suboptimalt (kollektiv avstraffelse).
- At områdeinndeling og tiltak for fleksibilitet sikrer en optimal utnyttelse av produksjonsressursene og lokalitetene, også for den andelen av produksjonen som pr i dag ikke kommer inn under interregionalt biomassetak.
- Sikre en forutsigbar og nøyaktig metode for å kvantifisere den miljøpåvirkningen som skal ligge til grunn for å regulere produksjonen.
- At det ikke skal legges opp til et system for nedregulering av produksjonen som vil ha betydelige sosiale og økonomiske negative konsekvenser for både selskaper og lokalsamfunn.
- At tiltak som vedtas er basert på prinsippene i risikoanalyse i samsvar med matloven og "Food law"-forordningen i EØS-avtalen.

Stortingsmeldingen og departementet sitt høringsforslag svarer ikke på noen av disse punktene på en god måte, og Sjømat Norge sine medlemmer har i møte enstemmig tatt avstand til departementet sitt forslag. Dette høringssvaret gir en begrunnelse for dette vedtaket.

Begrunnelse for Sjømat Norges holdning til departementets forslag

Beslutningsgrunnlag for justering av kapasitet (bestemmelse av farge på trafikklys og handlingsregel)

§8 fastslår at produksjonskapasiteten i produksjonsområdet reguleres i samsvar med områdets miljømessige bærekraft. Høringsnotatet beskriver prosessen som skal ligge til grunn for hvorvidt det vurderes som bærekraftig forsvarlig å legge til rette for vekst, og trinnene angis som følger:

1. *"Modellen som predikerer lusebelastning i et produksjonsområde kjøres*
2. *Modellen gir en farge for området (trafikklyset)*
3. *Dette gir et beslutningsgrunnlag for departementet*
4. *Relevante etater og institutter kan gi assistanse til å tolke/vurdere dette beslutningsgrunnlaget*
5. *Departementet fatter beslutning om vekst, frys eller reduksjon i det enkelte produksjonsområde*
6. *I den grad beslutningen får budsjettmessige konsekvenser for staten, dvs. at det tillates vekst mot vederlag, vil Stortinget ta stilling til de budsjettmessige konsekvensene."*

Sjømat Norge mener at metodikken som det legges opp til ikke samsvarer med departementets intensjon eller Stortingets forutsetning om å legge til rette for en forutsigbar og miljømessig bærekraftig vekst. Bakgrunnen for dette er relatert til flere forhold.

Lakselus på villaks som premiss for det foreslåtte system for kapasitetsjusteringer

En rapport fra prosjektet «Metalice» (*The degree of returning salmon from smolt groups treated with anti-parasitic agent compared to untreated smolt groups – a systematic review and metaanalysis of Norwegian data*) beskriver en metaanalyse av data om luseassosiert dødelighet av utvandrende laksesmolt. Dette er et arbeid som særmerker seg ved deltakelse fra mange norske og utenlandske miljøer (NMBU, VI, HI, NTNU, NINA, Uni Forskning, University of Toronto og University of Prince Edvard Island). Tilnærmingen er her at en prøver å sammenfatte 101 studier med bruk av gjenfangst av kontrollfisk og parasittbehandlet laksesmolt. Rapporten viser ellers en begrenset overordnet effekt med en Relativ Risiko på 1,18 for kontrollfisken i forhold til parasittbehandlet fisk. Tallet 1,18 må sees i sammenheng med den svært store totale dødeligheten, og det er åpenbart andre forhold som dominerer dødeligheten av utvandrende smolt. I tillegg viser rapporten en betydelig effekt av hvor vandring i sjø skjer, ved at det er større effekt for de elvene der smolten har lang vandringsvei til åpen sjø. Mer interessant er det at en ikke kunne finne noen forbindelse mellom ekstra dødelighet hos vill laks og nivå av lakselus i oppdrettsanlegg i relevant tidsperiode. Det siste viser at havbrukets betydning for dødelighet på laksesmolt ikke er dominerende.

Det er aksept i vitenskapelige miljøer at lakselus som art, representerer en økning i sannsynlighet for at villaksen ikke returnerer til elv med en faktor på 1,1 til 1,2. I gjennomsnitt vil av 1.000 utvandrende smolt 950 bli «borte på havet» og 50 vil komme tilbake. Dersom all lus utrykkes, vil tallet kanskje øke til 60. Dersom all oppdrettslaks fjernes, er det ikke gitt at tallet vil øke i det hele tatt, og ikke i noe fall til 60. Lakselus representerer således ikke en risiko som er alvorlig eller uopprettelig for populasjonene av ørret og laks.

ICES (International Council for the Exploration of the Sea) har i sin rapport *Report of the Workshop to address the NASCO request for advice on possible effects of salmonid aquaculture on wild Atlantic salmon populations in the North Atlantic (1–3 March 2016)* også påpekt den begrensede negative betydning lakselus har på dødeligheten på utvandrende smolt der det i oppsummeringen heter: *"The survival of Atlantic salmon during their marine phase has fallen in recent decades. This downturn in survival is evident over a broad geographical area and is associated with large-scale oceanographic changes. Viewed against current marine mortality rates commonly at or above 95%, the 'additional' mortality attributable to sea lice has been estimated at around 1%."*

At det i St. 16 (2014-2015) står følgende "Det er et godt samsvar mellom mengden oppdrettsfisk i sjøen, nivå av lakselus på oppdrettsfisken og hvor stor påvirkning lakselus har på ville laksebestander, særlig sjørret. Derfor er lakseluspåvirkning på ville bestander godt egnet som indikator" er ikke informasjon som samsvarer med omforent internasjonal vitenskap.

At Næringskomiteen i sin innstilling til St. 16 (2014-2015) meddelte følgende:

"Komiteen er av den oppfatning at det er en klar sammenheng mellom den totale lakselusforekomsten i merdene og lus på villfisk, og at dette også har en påvirkning på dødelighet på utvandrende smolt", må bero på noe villedende informasjon til Stortinget. Det er likefullt dette som er grunnlaget for det systemet for kapasitetsjustering som Stortinget i prinsippet sluttet seg til og som departementet nå har foreslått i høringsnotatet.

Videre heter det fra innstillingen fra Næringskomiteen til Meld. St. 16 (2014–2015) side 27:

«Komiteen merker seg at regjeringen legger opp til et «trafikklys»-system der risiko for dødelighet blant vill laksefisk skal indikere om det er rom for vekst, frys eller nedtrekk i produksjonen. Regjeringen legger opp til grenseverdier der grønt lys, som indikerer vekst, gis til et produksjonsområde der det er risiko for at mindre enn 10 pst. av vill laksefisk dør pga. lakselus. Tilsvarende vil gult lys, som indikerer frys, gis til et område der mellom 10 og 30 pst. av vill laksefisk dør pga. lus. Dersom det er risiko for at mer enn 30 pst. av vill laksefisk dør som følge av lus, vil det gis rødt lys og nedtrekk i produksjonen.»

«Komiteen merker seg at grenseverdiene følger av Kongelig resolusjon om kvalitetsnorm for villaks. Kvalitetsnormen er hjemlet i Naturmangfoldloven § 13 – jf. Ot.prp.nr. 52 (2008–2009).»

«Komiteen støtter dette.»

Sjømat Norge trekker dette frem fordi det også her synes som Stortinget bygger på noe villedende informasjon siden lakselus ikke engang er nevnt i *Kvalitetsnorm for ville bestander av atlantisk laks (Salmo salar)* som er vedtatt ved kongelig resolusjon. Grenseverdiene følger derfor ikke av den nevnte kongelige resolusjonen.

I forarbeidet til *Kvalitetsnorm for ville bestander av atlantisk laks* i forarbeidet (Lovdata: PRE-2013-09-20-1109 *Kvalitetsnorm for ville bestander av atlantisk laks*) er følgende hentet (s 14): *«Tabellene under (jf. Vedlegg 2 i høringsbrevet, «Effektindikatorer, menneskelig påvirkning på villaksbestander»), viser en vurdering av de enkelte påvirkningsfaktorene basert på den effekt de er **antatt å ha ut fra dagens kunnskapsgrunnlag**. Dette er ikke en del av normen, men er utviklet som et verktøy til bruk i arbeidet med å klarlegge årsaker».*

Videre i forarbeidet til *Kvalitetsnorm for villaks* (s 14) heter det: *«Havforskningsinstituttet viser til at de i samarbeid med Veterinærinstituttet og Norsk institutt for naturforskning har utviklet et felles og omforent forslag til klassifisering av effekter av lus på vill laksefisk (Taranger m.fl. 2012). Dette baserer seg på utregning av en luseindeks for all fisk i et prøvefiskeresultat, og er tatt i bruk i den siste risikovurdering av fiskeoppdrett. Havforskningsinstituttet anbefaler at dette forslaget til klassifisering også benyttes som analyseverktøy til normen.»*

Vår merknad:

Det som Meld. St. 16 angir som «**følger av Kgl. Res. om kvalitetsnorm for villaks**», er altså et forslag i forarbeidet, og verdiene for foreslåtte grenser er utregning av en indeks basert på et prøvefiskeresultat. Verdiene er således en estimert indeks og ikke angivelse av noen sannsynlighet (se nedenfor). Svakheter ved et slikt estimat har HI selv angitt i publikasjon i ICES journal of Marine Science i september 2014 om «**Salmon lice impact on wild salmonides**» (fra side 7 i artikkelen). Der heter det under avsnittet **Limitations** (s 9) bl. a.:

1. *There are also problems considering how well the different sampling methods are representative for the different anadromous populations in that area.*
2. *The link between individual lice infections and population effects is also very uncertain.*
3. *Moreover, the current data are presented without any estimates of uncertainty, which must be included in future analyses.*

Ytterligere svakheter i modellen er bl. a. beskrevet i *Kunnskapsstatus som grunnlag for kapasitetsjustering innen produksjonsområder basert på lakselus som indikator*.

Nederst på side 60 i Meld. St. 16 finnes tabellen som det henvises til i sitatet over:
«*Tabell 10.1 Grenseverdier for lakselusindikator.*»

Lav risiko/påvirkning	Moderat risiko/påvirkning	Høy risiko/påvirkning
Det er sannsynlig at < 10 prosent av populasjonen dør pga. luseinfeksjon.	Det er sannsynlig at 10 – 30 prosent av populasjonen dør pga. luseinfeksjon.	Det er sannsynlig at > 30 prosent av populasjonen dør pga. luseinfeksjon.

I forarbeidet til *Kvalitetsnorm for villaks* (s 16) er tabellen som det er referert til i St. Meld. St. 16:

Estimert bestandsreduksjon ut fra luseindeks	Ingen effekt	Liten effekt	Moderat effekt	Stor effekt
	< 5 %	5 - 10 %	10 - 30 %	> 30 %

Vår merknad:

Det er meget stor forskjell i kvalitativt innhold i angivelsen «**Det er sannsynlig at xx prosent av populasjonen dør pga. luseinfeksjon**» som det står i Meld. St. 16 sammenliknet med det som i Meld. St. 16 er påstått stammer fra Kvalitetsnorm for villaks, nemlig «**Estimert bestandsreduksjon ut fra luseindeks**». Etter vår oppfatning er teksten i Meld. St. 16 villedende når man sammenlikner med originalen som det refereres til.

Siden departementet i høringsnotatet angir at notatet dreier seg om forslag til hvordan Stortingets vedtak om fremtidsrettet vekst i lakse- og ørretoppdrett kan gjennomføres, er det

viktig at ovenstående tas med i vurderingene om rammene for systemet som skal bidra til forutsigbarhet og vekst i havbruket, er basert på riktige forutsetninger.

Basert på ovenstående, kan det slås fast at de faglige premissene som regjeringen har foreslått for Stortinget er meget skjøre, og dette videreføres i systemet departementet foreslår i høringsnotatet.

Dette gjelder også verktøyet som man foreslår for å regulere sjømatproduksjonen opp eller ned fordi departementet åpenbart mener man med nødvendig presisjon kan måle påvirkningen av lakselus fra oppdrett i forhold til dødelighet på villfisk.

Vårt poeng er at dersom man skal kunne predikere forskjeller i effekter av lakselus fra oppdrett på villfisk i et meget komplekst biologisk system når "worst case" i gjennomsnitt er tap av mindre enn 10 fisk pr 1.000 utvandrende smolt, må man ha en modell som er *meget presis* og nærmest blottet for antakelser og røffe avrundinger av parameterne i det matematiske uttrykket. Dersom man skal bruke en slik prediksjonsmodell som grunnlag for forvaltningsvedtak for å begrense sjømatproduksjonen, blir kravet til presisjon og sikkerhet enda større.

Modellen som predikerer lusebelastning i et produksjonsområde

En modell som skal predikere en lusebelastning på villfisk basert bl. a. på lusetellinger i de enkelte lokaliteter, forutsetter at det finnes et matematisk uttrykk som presist beskriver forholdet mellom lusetellinger på lokalitetene på den ene side og på den andre side - omfanget av dødelig utfall på en nærmere angitt andel av individer av utvandrende laksesmolt. Det er svært mange biologiske elementer som spiller inn på forekomsten av dødelig effekt av lakselus på villfisk. De mest åpenbare er

1. populasjonen av oppdrettslaks som er innelukket i merd,
2. populasjonen av lakselus som reproduseres i merd og sprer seg,
3. populasjonen av fritt svømmende vill ørret,
4. populasjonen av fritt svømmende vill laks og
5. populasjonen av lakselus som aldri har vært i merd, men reproduseres på villfisk og overføres mellom individer av både laks og ørret.

Alle disse gruppene er av betydning for hvor mange villfisk som dør av lakselus. Dersom man fjerner all oppdrettsfisk langs norskekysten, vil det fremdeles dø både ørret og laks som følge av lakselus. Det store spørsmålet er hvor stor er betydningen av nr. 1 og 2 i forhold til resten når det gjelder dødelighet på vill fisk som følge av lus. Dette er ikke kjent.

Departementet påpeker i høringsnotat at "*systemet for kapasitetsjustering ikke er en forvaltning av de enkelte villaksbestandene, men en forvaltning av oppdrettsnæringens påvirkning på ville populasjoner av laksefisk i produksjonsområdene.*" Hva vet man om omfanget av den totale påvirkning av lakselus på villaks?

Rapporten "*Kunnskapsstatus som grunnlag for kapasitetsjustering innen produksjonsområder basert på lakselus som indikator*" viser til at det er betydelige kunnskapshull i arbeidet med modeller som skal predikere sammenheng mellom lus på oppdrettsanlegg og dødelighet på utvandrende smolt. I praksis er dette en prediksjon som baserer seg minst på tre modeller som må lenkes for å dekke biologien fra *lusetall i merd* til *dødelighet på vill laks*. Etter Sjømat Norges erfaring har alle tre modeller stor usikkerhet i sine prediksjoner.

Pr i dag

- finnes det ikke dokumentert vitenskapelig kunnskap som gjør det mulig å kvantifisere sammenhengen mellom lakseluslarver i sjø og påslag på villfisk.
- har man heller ikke kvalifisert vitenskapelig kunnskap som gjør det mulig å kvantifisere populasjonseffekten av påslag på villfisk eller "effekten" i form av dødelighet.
- har man heller ikke kunnskaper som gjør det mulig å kvantifisere forholdet mellom "lus fra oppdrett" og "lus fra villfisk" blant de lusene som faktisk gir påslag på villfisk.
- "Metalice"-studien fant ikke engang noen statistisk sammenheng mellom ekstra dødelighet hos vill laks og nivå av lakselus i oppdrettsanlegg i relevant tidsperiode. Det er grunn til å minne om at der det ikke påvises en statistisk sammenheng, kan det heller ikke påvises årsakssammenheng mellom de to faktorene.

Generelt kan sies at smitte modeller i sin natur er retrospektive når det gjelder data, og modellene kan alltid i etterkant poleres og se fine ut. Det betyr ikke nødvendigvis at de er reelt prediktive og kan brukes i praktisk smittebekjempelse. Smitte modeller beskriver scenarier, og kan være egnet som grunnlag i trendanalyser og for politikktutforming, men er ikke egnet som direkte grunnlag for løpende forvaltning med vedtak om tiltak. Modeller kan ikke bli bedre enn kvaliteten på de kunnskapene og dataene de baserer seg på. Modellen som Havforskningsinstituttet (HI) har utviklet, er svak på begge deler. Gode modeller betinger stor datahøsting og med tilhørende store kostnader. Det er viktig at innsatsen på modeller balanseres opp mot etablering og vedlikehold av annen sykdomskontrollkompetanse.

Sjømat Norge vil derfor understreke at det per i dag ikke finnes noen modell som er egnet til å benytte som et sykdomsfaglig grunnlag til å regulere produksjonen av laks og ørret. Det er heller ikke grunnlag for å tro at denne type modeller vil kunne bli etablert i nær fremtid.

Pr i dag har det ikke engang fremkommet noe utkast til matematisk uttrykk for sammenhengen mellom lusetellinger på lokalitetene og dødelighet på villfisk. Dersom kunnskaper og data foreligger, er det en lang vei å gå fra det første utkastet til det matematiske uttrykket foreligger via kvalitetssikring av modellen i forhold til underliggende kunnskaper, data og forutsetninger - til validering og verifisering med etterfølgende korrigeringer - og til slutt kvalitetssikring som forvaltningsverktøy blant annet i relasjon til artikkel 11 og Annex III i Parlament- og Rådsforordning (EC) 2004/882.

Relevante etater og institutt skal kunne tolke/vurdere beslutningsgrunnlaget

At assistanse for å tolke/vurdere beslutningsgrunnlaget legges inn som særlig punkt etter pkt 3 i beslutningsprosessen slik den er beskrevet i høringsnotatet, understreker uegnetheten i å bruke en modell slik departementet forutsetter. Når det allerede i dag er stor uenighet mellom forskningsinstitusjoner om modellens egnethet, kan man ikke forvente stor grad av faglig konsensus når man skal diskutere resultatene av modellen. **Dette understreker at den underliggende forutsetningen om forutsigbarhet for sjømatprodusentene, og som Stortinget la vekt på, ikke er tilstede.**

Hvis modellene som legges til grunn for forvaltningen blir så kompliserte at resultatene ikke blir entydige og dermed må fortolkes, så fjernes også ett av de viktigste premisene gitt i Stortingsmeldingen. Målsetningen med et regime basert handlingsregel, er nettopp å unngå skjønnsmessige, subjektive vurderinger om det skal være vekst eller ikke. Regimet må være basert på objektive kriterier som gir forutsigbarhet for næringsaktørene når det gjelder mulighetene for vekst.

Departementet fatter beslutning om vekst, frys eller reduksjon i det enkelte produksjonsområde

Høringsnotatet viser til at det er departementet som skal fatte beslutning om vekst, frys eller reduksjon i det enkelte produksjonsområdet. Med bakgrunn i svakheten ved de foregående leddene i beslutningsprosessen og i det faglige grunnlaget, vil dette i praksis være rent politiske vedtak. Dette vil kunne innebære at det er den politiske sammensetningen av regjeringen som vil være avgjørende for hvorvidt det vil legges opp til en videreutvikling av næringen. Forutsetningen om langsiktig forutsigbarhet for sjømatproduksjonen basert på havbruk, styrkes ikke av dette. Prinsippet med "handlingsregel" har vært at forutsigbarhet skal sikres ved å redusere behovet for løpende skjønnsutøvelse som langsiktig rammebetingelser for vekst. Målsetningen har vært å *avpolitisere* volumutviklingen i sjømatproduksjonen ved å utforme handlingsregler som *ikke* krever uforutsigbare skjønnsvurderinger når det skal vurderes om vilkåret om miljømessig forsvarlig produksjonen er oppfylt eller ikke.

Myndighetenes rammer for iverksettelse av tiltak for å begrense forekomst av lakselus på villfisk.

Lakselus på fisk er en fiskesykdom som er omfattet av bestemmelsene i "fiskehelsedirektivet" (Rådsdirektiv 2006/88/EC), men som er opphevet ved "Animal Health Law" (Parlament- og Rådsforordning (EU) 2016/429) som heretter regulerer rammene for tiltak myndighetene kan iverksette i forbindelse med overførbare sykdommer på alle dyr inkludert ville dyr, herunder smitte som kan overføres fra oppdrett til ville bestander og omvendt.

Forordningen er mer eksplisitt i sin tekst enn direktivet når det gjelder krav til de tiltak myndighetene kan iverksette. «Animal Health Law» stiller krav både til grunnlaget for slik myndighetsregulering og kvalitative forhold ved de tiltak som kan pålegges. Gjennomgående i forordningen er det angitt at forholdsmessighet/proporsjonalitet er et viktig krav ved slike tiltak – forhold som skal pålegges må være nødvendig, ikke mer omfattende enn nødvendig,

og det må ha en effekt i forhold til målsetningen. Dette medfører strenge krav til det vitenskapelige kunnskaper som må ligge til grunn for tiltak som pålegges, og effekten må kunne kvantifiseres.

De sykdommer som myndighetene kan pålegge tiltak i forhold til, må være listeførte.

Når det gjelder minstekravet i forhold til miljø og biodiversitet, er angitt følgende for sykdommer som kan listeføres i forhold til miljøhensynet (Article 5, 3. (b)) *(v) the disease has or could have a significant negative impact on the environment, including biodiversity, of the Union.*

Når myndighetene nå vil innføre et system for å justere produksjonskapasitet basert på forekomst av lakselus i lokalitetene, vil vedtak om *ikke* å gi tilgang til vekst eller vedtak om reduksjon i MTB være tiltak for å kontrollere forekomsten av fiske sykdommen lakselus i oppdrett for å beskytte mot dødelighet som følge av lakselus på villfisk fordi man mener det er trussel mot den ville populasjonen av laksefisk.

Kravene til slike tiltak er at de ikke er mer omfattende enn nødvendig, og det må ha en effekt i forhold til målsetningen og de må være akseptable i forhold til negative konsekvenser av tiltaket. I dagens situasjon er det liten tvil om at bortfall av muligheten for 6% vekst i 2 år er et meget omfattende og inngripende tiltak. Myndighetene må godtgjøre at dette er forholdsmessig i forhold til målsetningen om at tiltaket faktisk har en ønsket effekt på villfisken dvs nedgang i dødelighet som følge av lakselus ved at spesifikke virksomheter ikke får tilbud om vekst.

Offentlig kontroll knyttet til fiskehelse skal i henhold til matloven, forvaltningsloven og i henhold til forordningen om offentlig kontroll (Parlament- og Rådsforordning (EC) 2004/882) (EØS-avtalen) også ivareta rettighetene til aktørene herunder kvalitet knyttet til fastsettelse av grunnlaget for vedtak mot dem og til de objektive kriteriene som knyttes til analyser og målinger av status i anleggene (se artikkel 11 i nevnte rådsforordning). Usikkerhet i målinger skal ikke brukes i disfavør av den enkelte aktør. Dette er en viktig faktor som setter krav til nøyaktigheten av metodene som skal brukes for å fastslå lakselus-forekomsten på lokaliteter eller i større geografiske avgrensninger.

Sjømat Norge finner det helt uakseptabelt at det legges opp til et system for å regulere havbruksproduksjonen basert på et svært begrenset faglig grunnlag, hvor det er behov for at sektormyndigheter m.fl. må inn for å tolke og vurdere resultatene. Med bakgrunn i disse tolkningene skal det så fattes en politisk beslutning om hvorvidt et gitt produksjonsområde skal få vekst eller ikke. Vi kan ikke se at dette er et forutsigbart eller kunnskapsbasert reguleringssystem. Vi mener videre at det bryter med hovedprinsippet for endring av forvaltningsregimet, og at det fremtidige vekstregimet ikke må baseres på skjønnsmessige vurderinger, men på objektive kriterier som gir næringens aktører forutsigbarhet.

Produksjonsområdenes formål og virkeområde

Produksjonsområdenes formål var å regulere produksjonen i disse på bakgrunn av en vurdering av den miljømessige belastningen i dette området, og bruk av en handlingsregel. I og med at det ikke er et faglig grunnlag til å kvantifisere havbruksnæringens miljømessige påvirkning i et produksjonsområde, faller også behovet for etableringen av disse bort. Som nevnt innledningsvis er det et motsetningsforhold i hva som er hensiktsmessig antall/størrelse av produksjonsområder. Valget står mellom å ha en målrettet regulering av produksjonen og samtidig sikre en tilstrekkelig fleksibilitet. Som en konsekvens av at produksjonsområdene ikke lenger vil ha noe formål, og etableringen av de foreslåtte dem vil ha betydelige produksjonsmessige ulemper, bør ikke disse etableres. Samtidig er det vanskelig å forstå den faglige begrunnelsen som er lagt til grunn for inndelingen.

Sjømat Norge har bl. a. stilt spørsmål om det er smittefaglig hensiktsmessig å bruke en «influenstrinnet som kvantifiserer potensiell smittedose av lakselus mellom par av anleggene». Dette vil kun ha betydning for et mindretall av lokalitetene som ligger i randsonen av produksjonsområdet. Vi kan ikke se at dette kan forsvares ut fra at målet med produksjonsområdene er å regulere produksjonen basert på antatt smitte på vill laksefisk. Med en fremtidig vekst i næringen vil tilgjengelig areal være en begrensende ressurs, og det er grunn til å stille spørsmål om områdeinndelingen i tilstrekkelig grad har tatt høyde for en produksjonsvekst. Vi registrerer fra høringsnotatet at man er av den oppfatning at dette kan fungere godt, så lenge klareringen av nye lokaliteter tar hensyn til områdegrensene. Men i realiteten har områdegrensene blitt enda en faktor som sammen med hensyn til verneområder, farleder, fiskeområder, rekreasjon m.v. bidrar til å utestenge havbruk og begrense fremtidig potensial for sjømatproduksjonen og dermed den betydning dette vil ha for norsk økonomi.

Sjømat Norge er fornøyd med at departementet er klar på at inndelingen av kysten ikke skal benyttes til blant annet å begrense frakt av levende fisk eller regulere fiskehelse på annen måte. Organisasjonen deler også departementets syn på at eventuell etablering av utsettsoner i så fall bør komme som et frivillig tiltak initiert av næringen selv.

Prinsippet for inndeling i produksjonsområder

Grunnlaget for den foreslåtte områdeinndelingen finnes i melding til Stortinget Nr. 16 (2014–2015):

"En forutsetning for å kunne innføre et indikatorbasert system er derfor at det finnes et geografisk område der miljøpåvirkningene kan måles, omtalt som produksjonsområder. Valg av indikator vil påvirke hva som er en hensiktsmessig størrelse og avgrensning av produksjonsområdene. Inndelingen av landet i produksjonsområder vil bidra til at forvaltningen av handlingsregelen gir rimelige utslag for den enkelte oppdretter. Videreutvikling av lokalitetsstrukturen i oppdrettsnæringen vil være et langsiktig arbeid som krever både økt kunnskapsinnhenting og økt grad av arealplanlegging på tvers av kommune- og fylkesgrenser. Havforskningsinstituttet (HI) har utarbeidet et forslag til områdeinndeling ved hjelp av ulike modeller og analyser av oppdrettsanlegg langs

hele kysten. Ut i fra dette mener HI at det er mulig å dele opp kysten i 11–13 produksjonsområder som i begrenset grad påvirker hverandre."

Argumentene for bruk av nærmere definerte områder i oppdrett som virkemiddel for å ha kontroll med overførbare sykdommer, er sterkere når det gjelder kontroll med spredning av de ikke-endemiske sykdommene (dvs sykdommer som opptre sporadisk i tid og rom). Lakselus på fisk er ikke en slik tilstand; den finnes overalt der det er laksefisk, enten vill eller i oppdrett. **Konseptet "områder med branngater i mellom" når det gjelder lus, er derfor meningsløst i epidemiologisk sammenheng.** Grunnlaget for inndelingen som HI har foreslått, illustrerer også dette siden ingen av de foreslåtte områdene vil være "fri for løpende import" av lakselus. På denne bakgrunn synes det åpenbart at områdeinndelingen gjøres utelukkende fordi det er "En forutsetning for å kunne innføre et indikatorbasert system at det finnes et geografisk område der miljøpåvirkningene kan måles, omtalt som produksjonsområder" slik det klart står i stortingsmeldingen.

Svakheten er dessuten påpekt av HI og Veterinærinstituttet (VI) i *Rapport fra Havforskningsinstituttet, nr. 13 – 2012: Forslag til førstegenerasjons målemetode for miljøeffekt (effektindikatorer) med hensyn til genetisk påvirkning fra oppdrettslaks til villaks, og påvirkning av lakselus fra oppdrett på viltlevende laksefiskbestander Rapport fra Havforskningsinstituttet og Veterinærinstituttet* der det på side 36 er påpekt følgende:

"Så lenge oppdrettsanleggene er lokalisert i et sammenhengende belte langs kysten, vil dynamiske tilnærminger som søker å identifisere områder som er under høy smitteeksponering være mer målrettet enn statiske løsninger knyttet til produksjonsområder" (vår understrekning).

Vårt poeng er at tilstrekkelig kontroll med lakselus i havbruket ikke er avhengig av en ny områdeinndeling som foreslått. Når indikatorsystemet (modellen) som forutsatte en områdeinndeling ikke eksisterer og heller ikke vil gjøre det i overskuelig fremtid, er det av hensyn til forvaltningen heller ikke behov for den foreslåtte områdeinndeling. Som nevnt over, mener HI og VI at en dynamisk modell er mer målrettet for å sikre tilstrekkelig kontroll med lakselus i havbruket, og de negative produksjonsmessige konsekvensene unngås.

De negative økonomiske – og sosiale konsekvensene av det foreslåtte systemet

Sjømat Norge fraråder etablering av forvaltningsverktøyet som beskrevet i høringsnotatet, ettersom modellen som angis å kunne beregne dødeligheten hos vill laksesmolt med bakgrunn i lusetellingene på lokalitetene, verken er ferdig utviklet eller testet. Det legges opp til at modellerte verdier uansett må vurderes skjønnsmessig før et område vil bli foreløpig klassifisert som grønt, gult eller rødt nivå. Endelig vedtak vil så bli gjort på politisk nivå.

Dette gir ingen forutsigbarhet for aktørene om mulighet for vekst - stikk i strid med det som har vært uttalt i Havbruksmeldingen (*Meld. St. 16 (2014-2015) Forutsigbar og miljømessig bærekraftig vekst i norsk lakse- og ørretoppdrett*) som én av de sentrale målsetningene med et nytt regime.

I det foreslåtte systemet for kapasitetsjusteringer er målsetningen om **vekst** for å "*bidra med nye bedrifter og arbeidsplasser for å sikre kommende generasjoner god velferd*" slik Stortinget uttrykte det, ikke fokusert. Mangel på vekst i produksjonen av laksefisk har en direkte negativ effekt bl. a. på leverandørindustrien til havbruket. I den sammenheng er det viktig å peke på faren for større uforutsigbarhet med det foreslåtte regimet. Uforutsigbarheten fører til at havbruksbedriftene vil investere mindre. Dette går ut over leverandørene umiddelbart, og på lengre sikt hele næringen.

Teknologi- og servicebedriftene utsettes for en stor risiko hvis en ikke får vekst i havbruksnæringen. Disse bedriftene er i minst like stor grad som havbruksbedriftene avhengig av videreutvikling og vekst for å kunne levere flere gode og etterspurte produkter og tjenester. Den del av æringen trenger vekst for å ha muskler til å utvikle nye produkter som vil bidra til bærekraftige løsninger.

Norske teknologi- og servicebedrifter innen havbruksnæringen er verdensledende og eksporterer produkter og kunnskap. Etterspørselen er økende og vil etter hvert gi en betydelig eksport. Men dette avhenger av at rammebetingelsene er gode. Interessen og mulighetene til innovasjon ved stagnasjon og manglende vekst i Norge, vil også få negativ effekt for utviklingen i eksporten av varer og tjenester - og kan også få konsekvenser for utvikling av akvakulturproduksjon i andre land. Dette vil kunne ramme bl. a. FAOs målsetninger om økt global produksjon for å møte behovet for tilgang på sjømatprodukter i de kommende årene.

Det er de norske teknologi- og servicebedriftene som har vært sentrale i utvikling av kostnadseffektive løsninger som har bidratt til havbruksnæringens suksess frem til i dag. I departementets forslag skal «rødt lys» medføre at tillatelsene skal redusere sin kapasitet med 6%. Med den størrelsen på produksjonsområder som departementet legger opp til vil dette medføre en betydelig reduksjon i produksjonen i en landsdel. Lavere produksjon øker de relative produksjonskostnadene blant aktørene og gir svekket konkurransekraft. Reduksjonen i produksjonen vil selvfølgelig være svært alvorlig for havbruksselskapene som blir pålagt dette, men like stor negativ effekt vil dette ha for de tilgrensende virksomhetene som slakterier, viderefordelingsbedrifter, transportselskaper etc. Mange lokalsamfunn langs kysten har havbruk som hjørnesteinen for sin inntekt og sysselsetting, og 6% reduksjon i produksjonen vil da medføre en tilsvarende reduksjon i både verdiskaping og sysselsetting.

Havbruksproduksjon er kapitalkrevende. For selskapene er tillatelsene et svært viktig panteobjekt, og svært ofte en forutsetning for nyinvesteringer og videreutvikling av sin næringsaktivitet. En reduksjon i tillatelsenes verdi vil derfor ha en langvarig negativ konsekvens for en bedrift i fht regional verdiskaping og sysselsetting. Uforutsigbarheten for næringsaktørene er også egnet til å skape en situasjon der investorer finner næringen mindre interessant fordi det vil være knyttet økt usikkerhet til bransjens utvikling. I og med at dette vil kunne ramme mange bedrifter samtidig, vil dette igjen ha en negativ effekt på teknologi- og servicebedrifter som nettopp er etablert for bidra til videreutvikling av næringens aktiviteter.

Vi kan derfor ikke se at forslaget til departementet kan karakteriseres som sosialt- og økonomisk bærekraftig. Det er forventet at departementet gjør en mer grundig konsekvensanalyse omkring de økonomiske- og sosiale konsekvensene av sitt forslag.

Vi vil i denne sammenheng også vise til Regelrådets uttalelse om forslaget i høringsnotatet (Regelrådets brev til NFD av 30.08.16) der følgende er uttalt:

"Regelrådet antar at NFDs forslag til nytt system for kapasitetsjusteringer i lakse- og ørretoppdrett må kunne forventes å ha vesentlige virkninger for aktørene innen denne oppdrettsnæringen. Videre er næringen viktig for norsk økonomi. Dette burde tilsi at en full samfunnsøkonomisk analyse ville vært et rimelig nivå for utredningen."

"Regelrådet kan ikke se at departementet har belyst om det er tilpasninger eller tiltak som kan tenkes å redusere risikoen for aktører i denne situasjonen." (ad mindre aktører)

"Høringen består av en kompleks sammensetning av ulike forslag, henholdsvis både til endring av selve forvaltningssystemet og handlingsregler for kapasitetsjusteringer. Uten en oppsummerende sammenstilling og diskusjon om forslagene samlede nyttevirkinger opp mot deres samlede kostnadsvirkninger finner Regelrådet at det er vanskelig å vurdere om NFDs forslag totalt sett oppnår målet om miljømessig bærekraft og vekst i bransjen til en relativt sett lav kostnad for næringslivet eller ikke." (vår understrekning)

"...høringsnotatet burde inneholdt en oppsummering i samsvar med rundskriv R-109 og DFØs veileder til samfunnsøkonomisk analyse. Dette tilsier en diskusjon av nullalternativet, vurdering av de positive og negative virkningene, usikkerhetsanalyse, sammenstilling og vurdering av forslagene samfunnsøkonomiske lønnsomhet og en begrunnelse for hvilken utforming av regelforslaget som anbefales."

Andre kommentarer og innspill til forslagene i høringsnotatet

Alternativer til modellen foreslått i høringsnotatet

Lakselus vil alltid finnes i marine områder der det er laksefisk (ørret, røye eller laks) - enten disse er holdt i merd eller svømmer fritt. Alle lokaliteter med laksefisk vil derfor kunne være utsatt for påslag enten det er kort eller langt til nærmeste nabolokalitet. Alle aktører har behov for å kontroll med forekomsten av lakselus på lokalitetene både av hensyn til fiskevelferden i eget anlegg og av hensyn til omgivelsene - enten dette er nabolokaliteter eller risiko for uakseptabel påvirkning av villfiskpopulasjonene.

For lakselus som finnes "overalt", må hovedstrategien være å holde vedvarende lave lusenivåer på lokalitetene. Som nevnt tidligere, er totaleffekten av lakselus på vill laks relativt begrenset. I NINA Rapport 1044 *Effects of salmon lice on sea trout - a literature review* fra august 2014 er det konkludert som følger:

"Lakselus medfører ikke økt fare for at ørret skal utryddes som art, men lusa kan endre livshistoriestrategien hos sjøørreten".

På denne bakgrunn mener Sjømat Norge at riktig strategi ved bruk av lakselus som indikator for å avgjøre om det grunnlag for produksjonsregulering, er å sette kvantifisert krav til kontrollen med lakselusforekomsten i merdene.

Den totale effekten på vill laks er kvantifisert ved at den vitenskapelig dokumenterte relative risiko for redusert tilbakevandring, ligger i intervallet 1,1 til 1,2. For sjøørreten er det konkludert med at *"Lakselus medfører ikke økt fare for at ørret skal utryddes som art, men lusa kan endre livshistoriestrategien hos sjøørreten"*. På denne bakgrunn kan det konkluderes med at lakselus som art ikke representerer en risiko som er alvorlig eller uopprettelig for populasjonene av ørret og laks. At lakselus fra oppdrett representerer en begrenset del av den totale risikoen, følger av at vill fisk vil dø som følge av lakselus - selv om all oppdrettsfisk ble fjernet fra norskekysten. Den kvantitative fordelingen mellom "vill lus" og "oppdretts-lus" som risikofaktor for villfisk, er ikke kjent selv om den samlede effekten er kvantifisert.

Det er ikke dokumentert at gjeldende tiltaksgrense i luseforskriften på 0,5 voksne hunnlus i gjennomsnitt pr fisk resulterer i uakseptabel påvirkning på vill fisk.

Om inndeling i områder

I innstillingen fra næringskomiteen i Stortinget om forutsigbar og miljømessig bærekraftig vekst i norsk lakse- og ørretoppdrett, er det poengtert følgende:

"Komiteen viser til at det under behandlingen av meldingen har fremkommet en uenighet både i fagmiljøene og i næringen om hvorvidt en modell med produksjonsområder og handlingsregel for havbruksnæringens vekst på en miljømessig bærekraftig måte, kan utformes."

"Komiteen viser til at det også er sådd tvil om hvorvidt Havforskningsinstituttets modell, som skal predikere risiko for dødelighet på villfisk på bakgrunn av lusenivå i oppdrettsanleggene, er klar for bruk på det nåværende tidspunkt."

"Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre, slutter seg til at det utarbeides forslag til produksjonsområder der aktører innenfor området blir ansvarliggjort for produksjonsområdets samlede miljøbelastning, men mener det er prematurt å etablere den foreslåtte modellen som endelig modell for produksjonsjustering i havbruksnæringen."

"Komiteen understreker at det som er indikert i meldingen, er en foreløpig vurdering av produksjonsområdene basert på dette, noe som betyr at det ikke er fastsatt noen grense for produksjonsområdenes utstrekning."

"Komiteen merker seg at flere av aktørene i næringen har tatt til orde for en mer finmasket inndeling av produksjonsområdene."

Og Stortinget fattet følgende vedtak:

«Stortinget ber regjeringen på egnet måte legge frem for Stortinget det endelige forslaget til produksjonsområder.»

Sitatene over indikerer klart at Stortinget hadde forventninger til at departementet utviklet et bedre system for kapasitetsjusteringer i lakse- og ørretproduksjonen enn det som ble presentert i Meld. St. 16. Det har departementet ikke gjort i forslaget i høringsnotatet. Som tidligere meddelt, støtter Sjømat Norge innføring av en handlingsregel basert på forekomsten av lakselus i havbruket. I tillegg er det gitt tilslutning til bruk av konseptet "trafikklys" for å skille mellom vekst, stagnasjon eller reduksjon i produksjonen på relevant nivå.

Ettersom det de facto ikke eksisterer noen "modell" slik departementet forutsetter og som kan fungere som beslutningsverktøy for å vurdere om de ulike sjømatprodusenten oppfyller vilkårene for vekst, nemlig at produksjonen ikke skal ha uakseptabel miljøpåvirkning der luseforekomsten er indikatoren, er det heller ikke behov for en ny områdeinndeling av kysten. Det siste følger av det faktum at områdene ble ansett som en forutsetning for at beslutningsverktøyet skulle fungere, og det er også eneste grunn for deres eksistens.

Siden forslaget til handlingsregel verken krever noen ny, rigid områdeinndeling av kysten, nye regler om fleksibilitet eller unntaksbestemmelser, velger vi derfor ikke å kommentere forslagene rundt dette i detalj.

Vi vil likevel komme med følgende kommentarer:

Forslaget om nedjustering av kapasitet (§ 9) har ikke tilstrekkelig hjemmel

Som hjemmel for forslaget viser departementet til akvakulturloven § 9 første ledd litra a). Denne bestemmelsen gir forvaltningen hjemmel til å gripe inn mot den enkelte akvakulturtillatelse "dersom dette er nødvendig ut fra hensynet til miljøet". Bestemmelsen gir anvisning på en konkret vurdering av virkningene av driften under den enkelte akvakulturtillatelse. Dette underbygges også av merknadene til bestemmelsen. Forslaget til § 9 i produksjonsområdeforskriften gir hjemmel til at forvaltningen gjennom forskrift kan gripe inn overfor alle tillatelser innenfor et visst område. Man risikerer dermed å ramme tillatelser som drives miljømessig forsvarlig, som har lite eller intet forbedringspotensial, og som følgelig ikke har mulighet til å påvirke situasjonen som har ført til at indikatorsystemet viser "rødt". Dette er en annen vurdering enn det akvakulturloven § 9 litra a) gir anvisning på, og som ikke sikrer at det gjøres en konkret vurdering av om reduksjon av tillatelsen er nødvendig ut fra hensynet til miljøet.

Som uttalt i Havbruksmeldingen på side 68 er det i et slikt tilfelle lite rimelig at en oppdretter skal måtte redusere sin produksjon, dersom denne reduksjonen ikke vil bidra til å redusere den eller de aktuelle miljøutfordringene, og at et vedtak om reduksjon i produksjonskapasiteten i en slik sammenheng også vil kunne bli å anse som "forvaltningsrettslig problematisk".

Sjømat Norge mener at når det er tale om å innføre et nytt regime, ved at det i tillegg til individuelle reaksjoner mot den enkelte oppdretter for forhold vedkommende selv kan påvirke, innføres kollektive reaksjoner uavhengig av den enkeltes påvirkningsmuligheter og

kontroll, bør det foreligge klar lovhjemmel. Sjømat Norge mener at det er svært tvilsomt om akvakulturloven § 9, første ledd a) gir hjemmel til forskrift om reduksjon av produksjonskapasitet. Det konstateres at departementet, på tross av den usikkerhet som foreligger rundt hjemmelsspørsmålet, ikke har drøftet dette i høringsnotatet.

Forslaget til forskrift innebærer en tilnærming som avviker fra akvakulturlovens system

Havbruksnæringen er preget av et godt samarbeid mellom næringsaktørene. Samtidig er det slik at havbruksselskaper, som alle andre bedrifter, er separate enheter med egne krav og målsetninger. Dette er i dag i stor grad ivaretatt gjennom akvakulturlovens konsesjonssystem, der rettigheter og plikter er knyttet til den enkelte tillatelse. På denne måten ansvarliggjøres den enkelte aktør, som samtidig også har muligheter til å ivareta sin egen posisjon ved etter beste evne å drive i henhold til regelverket.

Gjennom handlingsregelen knyttes den enkelte aktørs muligheter for vekst og risiko for reduksjon, til forholdene i produksjonsområdet, og ikke til forholdene ved den enkeltes drift. Ved å flytte reguleringen, og dermed rettigheter og plikter opp på produksjonsområdenivå, fratras næringsaktørene den direkte innflytelsen de i dag har over sin egen situasjon gjennom tillatelsessystemet.

Det er problematisk at forslaget baserer seg på en vurdering av næringen som én enhet, ved en forutsetning om at det næringen gjør, kommer næringen til gode. Det snakkes som en "koordinert innsats", men Havbruksmeldingen sier ingenting om hvordan innsatsen blant aktørene i samme område skal koordineres. På generelt grunnlag kan man ikke forvente den samme investerings- og innsatsvilje for fra én aktør for å unngå miljøpåvirkning og oppnå vekst, dersom en annen aktørs drift uansett kan føre til reduksjon.

Sjømat Norge er imot et prinsipp om kollektivt ansvar for forhold hos enkeltaktører slik forskriftsforslaget innebærer.

Nedbygging av produksjonskapasitet vil ha svært negative konsekvenser

Det er i Havbruksmeldingen gjort en analyse av de negative konsekvensene ved forslaget (15.1.3), og konsekvensene er vurdert å kunne være vesentlige.

I tillegg til de konsekvensene som fremgår av meldingen, vil vi legge til at reduksjon av produksjonskapasitet vil få direkte konsekvenser for verdsettelsen av de enkelte selskapene. Forslaget skaper usikkerhet for langsiktig planlegging. Produksjonsbeslutninger som bestilling av settefisk og driftsplaner legges normalt i et to-årsperspektiv, jf. kravene til driftsplan i akvakulturdriftsforskriften § 40, annet ledd. Konsekvensene for næringen tilsier at den ønskede gevinsten ved reduksjon av produksjonskapasitet både er godt utredet og gir en gevinst. Slik dette fremstår i høringsnotatet er ingen av disse forhold oppfylt eller sannsynliggjort.

Eventuell reduksjon må gjøres ved enkeltvedtak

I forskriften § 9 er det foreslått at nedjustering av produksjonskapasiteten skal gjennomføres ved forskrift. I høringsnotatet er spørsmålet om nedregulering kan vedtas i forskrift eller om

det må fattes enkeltvedtak for alle tillatelsene, drøftet under punkt 5.1.2. Departementet anfører effektivitetshensyn som grunnlag for at vedtaket skal treffes som forskrift.

Høringsnotatet viser til en uttalelse fra lovavdelingen om skillet mellom forskrift og enkeltvedtak etter prisloven, hvor lovavdelingen blant annet uttalte "*Vedtaket (...) retter seg mot transportører av trevirke generelt*" og "*I den foreliggende sak legger vi stor vekt på at vedtaket er gitt en generell form og formelt regulerer rettigheter og plikter til et ubestemt antall og en ubestemt krets av personer.*" Den refererte uttalelsen la imidlertid også vekt på meningen med vedtaket var å utforme generelle regler som oppstilte et forbud ved å avskjære adgangen til en rekke virkestransportører til å slutte seg til eksisterende virkestransportselskap, eller å opprette nye virkestransportselskaper, noe som ikke kunne realiseres gjennom individuelle vedtak rettet mot de fire eksisterende selskapene.

Uttalelsen er derfor ikke treffende for forslaget til produksjonsområdeforskrift, hvor forvaltningen kjenner til hvilke tillatelser som er gitt innenfor det enkelte produksjonsområdet, og hvor disse "uten særlige praktiske problemer kunne ha vært individualisert". Dette tilsier at vedtaket må anses som enkeltvedtak.

Ett av hovedargumentene i høringsnotatet for å benytte forskrift er at vedtak om reduksjon i produksjonskapasiteten ikke vil bygge på en individuell vurdering, slik at en eventuell klage på vedtak om nedjustering ikke vil knytte seg til forhold som gjelder aktøren, men til de generelle forholdene som ligger til grunn for vedtaket om nedjustering av hele produksjonsområdet. Dette siste er imidlertid ikke riktig. Som nevnt foran kan et vedtak om nedjustering ramme aktører der en nedjustering ikke vil være egnet til å bidra til å senke risikoen for miljøpåvirkning. En klage fra en slik aktør vil nettopp knytte seg til innsigelser som går på den enkelte aktørs forhold, og ikke til de generelle forholdene ved produksjonsområdet.

Riktignok åpner forskriften § 12 for at en aktør i slike tilfeller kan søke om unntak fra handlingsregelen, men vilkårene for å få dette innvilget, er foreslått svært strenge, særlig sett i relasjon til luseforskriftens krav. Et problematisk forhold ved de foreslåtte nivåene er blant annet at det kan fremstå som om forslagene til vilkår for unntak ikke er satt ut i fra miljøpåvirkning, men om det vil føre til unntak bare for de som "i vesentlig mindre grad enn andre" bidrar til smittepresset (7.2.5. i høringsnotatet). Dette vilkåret er hentet fra Innst. 361 S, men slik Sjømat Norge leser innstillingen, var hensynet bak uttalelsen å sikre at virksomheter som i vesentlig mindre grad enn andre bidrar til miljøutfordringen i produksjonsområdet, skulle kunne unntas. Dette må nødvendigvis bli en konkret vurdering av den aktuelle situasjonen i det enkelte produksjonsområde. Ut fra det foreliggende forslaget ser det ut til at departementet har tolket inn en forståelse om at dette må knyttes til særskilt lave lusenivåer og få behandlinger, men dette vil ikke nødvendigvis sikre at formålet oppnås. Det må f. eks. også kunne tas hensyn til anleggets beliggenhet, størrelse mv. ved vurderingen av i hvilken grad en tillatelse bidrar til smittepresset, og det kan verken være behov for, eller ønskelig med en grense for hvor mange dispensasjoner som bør gis.

Det er uansett svært problematisk at det som utgangspunkt legges opp til at det ikke skal foretas noen individuell vurdering før nedjustering av en tillatelse som det er betalt for, lagt planer for og investert i. Dette forsterkes når den manglende individuelle vurderingen – som jo i seg selv er et ankepunkt ved den foreslåtte ordningen - benyttes som argument for å ytterligere begrense aktørenes rettigheter, idet de fratras de partsrettigheter som følger med et enkeltvedtak. Ut fra et rettssikkerhetshensyn er det særlig betenkelig at en aktør som utsettes for et så vidt inngripende vedtak som produksjonsjustering, ikke vil ha noen klageadgang, men blir henvist til å selv individualisere saken ved å søke om dispensasjon etter rigide og unødvendig begrensende bestemmelser.

Forslag om deling av kunnskap og erfaringer fra drift (§ 14)

Havbruksnæringen har i hele sin historie vært preget av et godt samarbeid mellom næringsaktørene med stor grad av åpenhet og frivillig kunnskapsdeling. Dette har vært viktig for næringens utvikling. Samtidig er det slik at havbruksselskaper, som alle andre bedrifter, vil ha kunnskap og erfaringer som holdes internt i bedriften som forretningshemmeligheter. Også dette er viktig for næringens utvikling og konkurransen mellom aktørene.

Som en del av forslaget til forskrift om produksjonsområder har departementet i § 14 foreslått en bestemmelse om plikt til deling av kunnskap og erfaringer knyttet til miljøforhold. Forslaget til bestemmelse har følgende ordlyd:

"Kapitel 3 Avsluttende bestemmelser

§ 14. Deling av kunnskap og erfaring

Kunnskap og erfaringer fra drift i produksjonsområder som virker inn på miljøpåvirkningen etter § 8 skal deles slik at dette kan komme hele næringen til gode."

I høringsnotatet er forslaget omtalt som følger:

"8 DELING AV KUNNSKAP OG ERFARINGER

Endelig foreslår departementet i § 14 at det fastsettes i forskrift at kunnskap og erfaringer fra drift i produksjonsområder skal deles og komme hele næringen til gode. Bestemmelsen er med å underbygge formålet med systemet slik at det lettere legges til rette for vekst ved at kunnskap om miljøvennlig drift må deles. Dette innebærer likevel ikke en innsnevring av patentretten."

Patenter

Departementet har i høringsnotatet fremhevet at forslaget ikke innebærer noen innsnevring av patentretten. En oppfinnelse må imidlertid være ny for å være patentbar. Under utviklingen av ny teknologi er det derfor viktig at kunnskapen og teknologien ikke deles med andre da dette vil kunne hindre fremtidig patentbeskyttelse. Alt vedrørende oppfinnelsen som er omtalt i tidligere patenter, tidsskrifter eller annen litteratur, kan være til hinder for å få patent. Det samme gjelder hvis oppfinnelsen har vært vist på utstilling eller under foredrag

eller omtalt i en avis. I praksis vil bestemmelsen om delingsplikt slik som foreslått i utkastet, kunne hindre at bedrifter kan oppnå fremtidig patentbeskyttelse.

Forretningshemmeligheter

Det er ikke gitt at all ny teknologi vil oppfylle vilkårene for å få tildelt patent eller at bedrifter ønsker å søke patent for enhver ny teknologi de har utviklet. Selv om det ikke søkes patent kan det imidlertid være av interesse for en bedrift å holde teknologi hemmelig som en bedriftsintern forretningshemmelighet. Også kunnskaper og erfaringer knyttet til driftsmessige forhold kan være forretningshemmeligheter. Slike forretningshemmeligheter kan representere betydelige verdier for bedriften. Muligheten til å ha forretningshemmeligheter fungerer som et insentiv til å drive innovasjon og utvikling.

En bedrift som råder over kunnskaper eller erfaringer som ikke er allment tilgjengelig, kan nyttiggjøre kunnskapene eller erfaringene til egen økonomisk fordel, hvis bedriften klarer å holde kunnskapen hemmelig. I motsetning til patentvernet gir reglene knyttet til forretningshemmeligheter ingen enerett til kunnskapen som holdes hemmelig. Eneretten er i behold bare så lenge kunnskapen holdes hemmelig.

Bestemmelser til beskyttelse av forretningshemmeligheter finnes for eksempel i markedsføringsloven §§ 28 og 29. Bestemmelsene beskytter mot at ansatte, kontraktsparter og andre som i anledning av et tjeneste-, tillitsvervs- eller forretningsforhold får tilgang til bedriften kunnskap, formidler den videre eller utnytter den for egne formål, og mot at uvedkommende på visse urimelige måter skaffer seg tilgang til en bedrifts hemmelige kunnskap. Krenkelse av forretningshemmeligheter og rettsstridig tilegnelse av forretningshemmelighet er straffsanksjonert i straffeloven §§ 207 og 208.

Forretningshemmeligheter som fremkommer i bedrifters søknader eller kommunikasjon med myndighetene er underlagt taushetsplikt i medhold av forvaltningsloven § 13. Også for så vidt gjelder miljøinformasjon, respekteres bedriftenes rett til å ha forretningshemmeligheter. I miljøinformasjonsloven § 17, første ledd er det gitt unntak fra pliktene til å dele miljøinformasjon for *"tekniske innretninger og framgangsmåter, samt drifts- eller forretningsforhold som det vil være av konkurransemessig betydning å hemmeligholde av hensyn til den som opplysningen angår."*

Forslaget om delingsplikt er svært vidtrekkende

Sjømat Norge vil påpeke at forslaget til bestemmelse om delingsplikt er svært vidt utformet. Det følger av høringsnotatet på side 5 at hver tillatelse til kommersielt matfiskoppdrett, skal innplasseres i et av produksjonsområdene. Bestemmelsen pålegger deling av "Kunnskap og erfaringer fra drift i produksjonsområder som virker inn på miljøpåvirkningen etter § 8 (...)". Dette kan fremstå som at alt av kunnskap og erfaringer fra drift som kan påvirke miljøet, skal deles. Også dersom bestemmelsen skal forstås som at det kun er kunnskap og erfaring knyttet til den valgte miljøindikatoren (lakselus) som skal deles, vil dette i praksis kunne omfatte en vesentlig del av havbruksbedriftenes virksomhet. Bestemmelsen stiller også kvalitative krav til hvordan informasjonen skal deles, "slik at dette kommer hele næringen til gode", uten at det er nærmere angitt hva som konkret ligger i dette.

Den foreslåtte bestemmelsen skiller heller ikke mellom kunnskap og erfaringer som en selv har utviklet eller erfart, og det en har fått fra andre kanaler.

Forslaget synes ikke utredet og bør uansett ikke gjennomføres

Plikt til deling av all kunnskap og erfaring fra drift som kan påvirke miljøet, vil utgjøre en vesentlig begrensning av havbruksbedriftenes rettigheter i forhold til det som ellers ville gjelde. I praksis vil bedriftene kunne fratras muligheten til å ha forretningshemmeligheter knyttet til miljøforhold og miljøvennlig drift, men også forretningshemmeligheter primært knyttet til helt andre forhold men som har en miljømessig side. Uansett om bestemmelsen skal forstås slik at det bare er kunnskap og erfaring knyttet til den valgte miljøindikatoren som skal deles, innebærer forslaget en svært inngripende regulering av en hel næring som vil ha konsekvenser for konkurransen mellom norske havbruksbedrifter. Forslaget har også ha konsekvenser for norsk havbruksnærings internasjonale konkurransevne.

Konsekvensene av en plikt til deling av all kunnskap og erfaring vil kunne være at bedriftene mister insitament til forbedring som kan virke inn på miljøpåvirkningen ved at det ikke er mulig å holde noe av dette som forretningshemmeligheter, og dermed bedriftsinterne konkurransefortrinn. Bestemmelsen vil også begrense bedriftenes mulighet til å konkurrere på best mulig miljøvennlig drift. Det er også uheldig at en plikt til deling kan medføre at det i praksis heller ikke vil være mulig å oppfylle nyhetskravet dersom en bedrift senere skulle ønske å søke patent.

I høringsnotatet er bestemmelsen svært kort omtalt, og ikke vurdert i forhold til økonomiske og konkurransemessige konsekvenser. Spørsmålet om begrensning av havbruksnærings muligheter til å ha forretningshemmeligheter, og muligheten til å søke patenter, må anses som et prinsipielt spørsmål, og et vesentlig inngrep, som i henhold til utredningsinstruksen skal utredes grundig med en systematisk fremstilling og helhetlige vurderinger. Det fremstår ut fra dette som at forslaget om plikt til deling av kunnskap og erfaring, ikke er utredet i tråd med kravene i utredningsinstruksen punkt 2-1 og 2-2.

Som vist over er bedriftenes rett til ha forretningshemmeligheter beskyttet gjennom lovgivning. Dette er en grunnleggende rett for alle næringsdrivende, som anses viktig for bedriftenes innovasjon og konkurransesituasjon. Det er høyst usikkert om det er hjemmel til å gi så inngripende bestemmelser i retten til å ha forretningshemmeligheter i forskrift i medhold av akvakulturloven og matloven. Dette er likevel ikke berørt i høringsnotatet.

Sjømat Norge går mot at det gis bestemmelse med plikt til deling av kunnskaper og erfaringer fra drift i produksjonsområder som virker inn på miljøpåvirkningen. Den foreslåtte bestemmelsen er uansett utilstrekkelig utredet i høringsnotatet. I den grad departementet mener at det er tilstrekkelig behov for en slik bestemmelsen må både økonomiske, konkurransemessige og juridiske forhold først utredes og nytt forslag eventuelt sendes på høring.

Høringsnotatet som forhåndsvarsel

Det fremgår av siste avsnitt i departementets høringsbrev at;

"For innehavere av akvakulturtillatelse er dette høringsbrevet å regne som forhåndsvarsel etter forvaltningsloven § 16 om at det vil bli truffet vedtak om at Deres matfisktillatelse eller tillatelse til utviklingsformål med laks, ørret og regnbueørret vil bli innplassert i et produksjonsområde."

At departementet mener høringsbrevet også skal anses som forhåndsvarsel etter forvaltningsloven § 16, kan gi inntrykk av at departementet allerede har bestemt seg for alle vesentlige deler av den foreslåtte ordningen og at høringen således har mindre betydning.

Sjømat Norge finner det underlig at det gis varsel om enkeltvedtak i henhold til en forskrift som sendes på høring, og som det dermed fortsatt hefter usikkerhet ved om vil bli vedtatt slik den er foreslått. Dette gjør det åpenbart vanskelig for den enkelte innehaver av akvakulturtillatelse å avgi konkrete uttalelse til forslaget om soner og innplassering. Denne høringsuttalelsen fra Sjømat Norge har imidlertid bred støtte blant våre medlemmer. Som det fremgår har Sjømat Norge, og dermed også våre medlemmer, vesentlige innvendinger mot fremlagte forslaget til inndeling i produksjonsområder.

Det vises også til at det stilles krav til innhold i forhåndsvarsel etter forvaltningsloven § 16, ikke minst at det må vises til hjemmelen som et vedtak vil bygges på. All den tid forskriften ikke er vedtatt, kan høringsbrevet neppe anses som et forhåndsvarsel i tråd med forvaltningsloven § 16.

Om endring av laksetildelingsforskriften

Sjømat Norge er positiv til at § 34 i laksetildelingsforskriften foreslås opphevet. Vi kan ikke se at denne lenger har noe funksjon, og en opphevelse vil ha en positiv effekt med tanke på fleksibilitet.

Med hilsen

Sjømat Norge

Geir Ove Ystmark
Adm. direktør